

Nr 24

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av motioner angående utbildningen av läkare och sjuksköterskor m. fl. vårdpersonal.

I motionen 1971:373 av herr Helén m. fl. (fp) har — med hänvisning till vad som anförts i motionen 1971:355 — hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att förslag framläggs om ytterligare differentiering av vårdutbildningen, varvid förslagen om inrättande av en särskild socialpsykiatrisk linje vid de medicinska högskolorna beaktas liksom sjuksköterskornas vidareutbildningsmöjligheter i syfte att överta vissa läkaruppgifter av i motionen 1971:355 exemplifierat slag.

I motionen 1971:861 av fru Hjelm-Wallén m. fl. (s) har hemställts att riksdagen som sin mening ger till känna att samtalsmetodiken samt de sociala och psykologiska momenten i psykiatrikerutbildningen måtte förstärkas.

Utskottet

Nuvarande läkarutbildningsorganisation fastställdes av statsmakterna år 1969. Fr. o. m. läsåret 1969/70 tillämpas vid de medicinska fakulteterna en helt bunden studieordning, enligt vilken läkares grundutbildning omfattar fem och ett halvt år. Detta innebär att de första studerande efter den nya studieordningen avlägger läkarexamen våren 1973. I arbetet på nya studieplaner har särskild vikt lagts vid mera detaljerade beskrivningar än tidigare av målen för de olika kurserna. Universitetskanslers-ämbetet har tillsatt en arbetsgrupp för översyn av de två första studieåren, vilka leder till medicine kandidatexamen.

Efter grundutbildningen följer vidareutbildning, som omfattar dels en allmäntjänstgöring om 21 månader, dels specialistutbildning eller utbildning för allmän praktik. Allmäntjänstgöringen skall fullgöras som läkare i underordnad ställning. Tiden om 21 månader fördelas så att för vardera medicin, kirurgi och öppen vård avsätts 6 månader och för psykiatri 3 månader.

Vid beslutet år 1969 om genomförande av den nya ordningen för vidareutbildning av läkare fattades även vissa principbeslut beträffande tjänster för dem som genomgår vidareutbildning. Frågan om konstruktionen av läkartjänsterna m. m. krävde emellertid fortsatt utredningsarbete. I början av år 1970 tillkallades Läkartjänstutredningen, vilken nyligen avlämnat betänkandet "Läkartjänster. Konstruktion, behörighet, tillsättning m. m."

Kapaciteten för läkarutbildningen har mer än fördubblats under 1960-talet, och under den närmaste femårsperioden beräknas nytillskottet

av läkare utgöra ca 1 000 om året. Det nya systemet för läkarutbildningen ger samhället större möjligheter att kanalisera läkarresurserna till de delar av landet och de områden av sjukvården där behoven är störst. Den plan för fördelningen av de ökande läkarresurserna som har upprättats i anslutning till läkarutbildningsreformen innebär en prioritering av bl. a. psykiatri och långtidsvård.

Universitetskanslersämbetet har i sin anslagsframställning för budgetåret 1972/73 anført att diskussionen om läkarutbildningen inom berörda universitetsorgan, i fackpress m. m. på senare tid intensifierats, delvis från nya utgångspunkter. Den förs nu som ett viktigt led i debatten om utformningen av den samlade vårdutbildningen. Bakgrunden till diskussionen utgörs bl. a. av de aktuella förändringarna i organisationen m. m. av hälso- och sjukvårdsarbetet i samhället. De framtidsinriktade frågorna gäller i första hand huvudmålen och därmed grundläggande enskildheter i utformningen, t. ex. graden av specialisering i läkarnas grundutbildning, omfattningen av de beteendevetenskapliga momenten och betydelsen av inslag med inriktning på läkarnas hälsovårdande uppgifter. UKÄ påpekar vidare att frågor av denna art uppmärksammas bl. a. i samband med 1968 års utbildningsutrednings (U 68) överväganden beträffande vårdutbildningen.

Kungl. Maj:t uppdrog den 6 maj 1970 åt universitetskanslersämbetet att i samråd med socialstyrelsen, skolöverstyrelsen och dåvarande samarbetsnämnden för socialhögskolorna utreda frågan om utbildning i psykoterapi för olika personalkategorier inom hälso- och sjukvården. Kanslersämbetet har därefter i samråd med de nämnda myndigheterna hållit en konferens med företrädare för ett trettiotal intresseorganisationer m. m., och numera har en arbetsgrupp tillsatts för utredning av frågan om utbildning i psykoterapi.

Med hänvisning till det anförda och tidigare uttalande av riksdagen att vederbörande myndigheter uppmärksamt bör studera önskemål om förändringar i läkarutbildningen och att utbildnings- och studieplanerna fortlöpande bör revideras med hänsyn till sjukvårdens utveckling och forskningens framsteg utgår utskottet från att i motionen 1971:861 framförda önskemål kommer att i lämplig omfattning beaktas utan något riksdagens uttalande.

I motionen 1971:355 framhålls bl. a. att nya och integrerade vårdformer kräver nya personalkategorier och att därför en mer flexibel utbildning på vårdområdet är ett angeläget krav. Det finns sålunda enligt motionärernas mening i dag – t. ex. inom den öppna psykiska vården – behov av läkare som inte nödvändigtvis behöver den breda utbildning som krävs för nuvarande läkarexamen. Vidareutbildningsmöjligheterna för sjuksköterskor bör förbättras i syfte bl. a. att få fram en ny personalkategori inom hälso- och sjukvården mellan läkare och sjuksköterska.

Med anledning av det yrkande som framställdes i motionen 1971:373, i vilken beträffande motiveringen hänvisas till nyssnämnda motion 1971:355, erinras om att U 68 särskilt har uppmärksammat den eftergym-

nasjala utbildningsorganisationen inom vårdområdet. Sålunda tillkallade U 68 i juni 1970 en expertgrupp för utbildningssektorn för vårdräkten. I direktiven för gruppens arbete framhölls bl. a. att en kartläggning av utbildningsbehovet borde innefatta dels en undersökning av om nuvarande utbildningslinjer är ändamålsenliga för de yrkesfunktioner som de främst är avsedda för, dels ett klarläggande av om ytterligare utbildningsbehov kan motivera helt nya utbildningslinjer. Vidare framhölls att kartläggningen borde avse sådana utbildningsbehov, som kan bedömas bli tillgodosedda i en framtida högskola, samtidigt som kartläggningen i de fall där det är speciellt påkallat, borde kunna ge underlag för eventuella åtgärder redan på kort sikt.

U 68:s expertgrupp för utbildningssektorn för vårdräkten har i en i våras till utredningen avlämnad rapport redovisat resultatet av sitt arbete. Utredningen har nyligen beslutat att studierna av utbildningssektorn för vårdräkten skall fortsättas med en översyn av innehåll i och organisation av dels vissa medellånga utbildningslinjer med inriktning på vård och dels till dessa anknytande utbildningar. Särskilt skall studeras bl. a. vilka utbildningslinjer som bör förekomma, samordningen mellan kortare och längre vårdutbildningar inklusive frågorna om vidareutbildning samt vilket beteende- och samhällsvetenskapligt innehåll som kan behöva tillföras utbildningarna.

Inom U 68 pågår sålunda ett arbete som har en klar anknytning till de synpunkter och förslag om differentiering av vårdutbildningen, som förts fram i ifrågasvarande motioner, nämligen i motionen 1971:355 – yrkandena i denna motion är behandlade i socialutskottets betänkande 1971:30 – och i den till utbildningsutskottet remitterade följdmotionen 1971:373. Någon skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan synes därför knappast erforderlig, varför utskottet avstyrker bifall till yrkandet i motionen 1971:373.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen

1. avslår motionen 1971:861,
2. avslår motionen 1971:373.

Stockholm den 2 november 1971

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande: herrar Alemyr (s), Mårtensson (s), Larsson i Staffanstorp (c), Richardson (fp), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund i Härnösand (s), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkarby (s), fru Sundberg (m), fru Dahl (s), herrar Johansson i Skärstad (c), Berndtson i Linköping (vpk), Jonsson i Alingsås (fp) och fru Laag (s).

Reservation

av herrar Richardson (fp) och Jonsson i Alingsås (fp) som anser att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Inom U 68" och slutar med "motionen 1971:373" bort ha följande lydelse:

"U 68:s utredningsuppdrag är emellertid i första hand långsiktigt och av principiell natur. Det hittills tillgängliga materialet präglas av hög abstraktionsgrad och en inriktning främst på organisatoriska principfrågor. U 68:s promemorior och rapporter är över huvud en svårtillgänglig materia, vilket försvårar för dem som ej deltar i utredningsarbetet att bilda sig en klarare uppfattning om i vilka banor U 68:s tänkande går.

Utskottet har emellertid blivit övertygat om att den konkreta utbildningsfråga som motionen 1971:373 tar upp är en sådan specialfråga att den inte kan förväntas komma att eller kunna beredas erforderligt utrymme inom U 68:s arbete. Bl. a. torde det ligga utanför utredningens direktiv att mera ingående analysera och utreda motionens förslag om en särskild socialpsykiatrisk linje vid de medicinska högskolorna och om en ny personalkategori inom hälso- och sjukvården mellan läkare och sjuksköterska.

Utskottet är ense med motionärerna om angelägenheten av en ytterligare differentiering av vårdutbildningen och att förslag härom snarast möjligt bör föreläggas riksdagen. Bl. a. är detta viktigt för skolhälsovården där läkarbristen nu är mycket besvärande. I fråga om skolhälsovården liksom i fråga om andra uppgifter, t. ex. vissa hälsoundersökningar, vaccinationer och rutinkontroller, torde med fördel vidareutbildade sjuksköterskor kunna få inte oväsentligt vidgat ansvarsområde varigenom läkarnas insatser kan koncentreras på andra arbetsuppgifter.

Övervägande skäl talar enligt utskottets mening för att den genom ifrågavarande motionsyrkande aktualiserade vårdutbildningsfrågan utreds genom särskilt för ändamålet tillkallade sakkunniga.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger denna utskottets uppfattning till känna för Kungl. Maj:t."

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

- "2. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i anledning av motionen 1971:373 anfört beträffande utredning av frågan om ytterligare differentiering av vårdutbildningen."